

Lutki

Žiwadłowe graše
»Kak jo Kroat
zmužnemu Jankuju
pomagať«

za wótkubłaŕki a wótkubłaŕje

2021 | 4

KAK JO KRABAT ZMUŽNEMU JANKOJU POMAGAĽ

awtorka: Jěwa-Marja Čornakec
pšełožk: Jill-Francis Ketlicojc

*Žiwadłowe graše za 8–15 žiśi
se góži za wětšu rumnosć w žiśownjach, w hortach a w šuli abo za jawiščo.*

- graju:**
- Janko
 - Krabat (*w bělem płašću*)
 - Carny młynikař / liška (*w carnem / cerwjenem płašću*)
 - maś
 - psyk
 - gus
 - gusy / wrony (*z běłymi / carnymi rubiškami na głowje*)

- rekwizity:**
- placawka
 - blido, kótarež jo z płachtu pókšytc ako lišcyna jama
 - tši stoły pódla ako klětkka
 - kopicka kamuškow
 - žoły kamušk

Janko sejži (na stole) a glěda na gusy, ako sejže gromaže srjež špy. Naraz se dvě gusy głośnje gjagajucy wažitej a se z »kšidłoma« (rukoma) bijotej. Janko wzejo placawku za muchy a placnjo z njeju pólzlažka na »kšidle« (ruce) teju se wažeceju. Něnto jo zasej měř. Jankoju se wóstužijo. Toś licy gusy.

Janko: Jaden, dwa, tši, styri, pěš, šesć, sedym. (za tym, kak wjele gusow, teliko žiśi jo na jawišću)

Gus pšížo k njomu, se pšilagnjo k njomu a wón ju hajcka.

Janko: Och, mě jo tak wóstudno. Póžjom chylku k řecce. Com z kamuškami grajkaś.

gus: Ži jano. Ja glědam za tymi gusami. Gaž zasej se waže, ja to tebjje gronim.

Janko stanjo a źo do rožka śpy, źož jo kopicka kamjenjow. Grajka z nimi.

Janko: Taki rědny źoły kamušk – wuglěda ako złotak!

Lěbda, aź jo Janko sebjje kamušk do kapse tyknuł, pśichwatajo. Wšykne gusy zgłosom gjagocu a wutšachnu do wšych rožkow. Liška góńtwujo za 1. gusu a ju slědkoju łapijo. Wobpśimjejo ju kšuš a ju do góle wlaco. Liška zalězo pód blido kaž do »lišcyneje jamy« a šěgnjo zranjonu gus za sobu. Janko jo drje gjagot gusow słyšať, ale jo se myslĩ, aź gusy zasej se waže. Ako se skóńcnje wobrošijo, jo to pšepózdže. Janko byza malsnje ku gusam. Wóni znjeměrnjone tam a sem ganjaju.

gusy: (zgromadnje) Gjaga gaga gjagaga,
liška gus jo grapsnuła.

Janko licy gusy ...

Janko: Jaden, dwa, tśi, styri, pěš, šesć.

Wulěkajo se, malsnje licy je hyšći raz.

Janko: Jaden, dwa, tśi, styri, pěš, šesć. (woła zgłosom) Ow jej, jedna gus felujo! Och, ta boga! Co dejm jano cyniś?

Janko plišćujo, pótóm pśižo Krabat ze swójim psom Awgustom do jśpy.

Krabat: Ale Janko, cogodla tak glosnje płacoš?

Janko: Och, liška jo našu gus wukšadnuła! Maś bužo mě šćokaš. A wšykne druge gusy su mě wutšachnuli.

Krabat: Změruj se, luby Janko. Pomagam tebjje. (k psoju) Awgust, doskoki, pśigón wšykne gusy sem!

Pjas Awgust załajo a z tym pśigłosujo. Skócyjo ku gusam a góni je wšykne zasej gromaže. Wóni ned na njogo sluchaju. Pótóm rejuju, se za ruku źaržece, wokoło Janka a Krabata. A wóni spiwaju.

gusy: (zgrupadnje) Gjaga gaga gjagaga,
liška jo se zminuła.

Janko se žiwa.

Janko: Kak to žo, až móžo twój psyk Awgust gusy pasć?

Krabat: Ale Janko, ty ga wěš, až som dobry serbski guslowar Krabat.

Janko: Móžom sebje pšosym twójogo psa až do wjacora wupóžy-
cys? Wón dej naše gusy pasć! Ja com lišcyņu jamu pytaš.
Snaž jo naša gus hyšći žywa.

Krabat: Jo, cynimy to tak! Cakam how na tebe a twóju gus. Wjele
wuspěcha!

*Janko ganja pó rumnosći tam a sem, pytajucy za slědami gusy. Skóńcnje nama-
kajo zachod do »lišcyneje jamy«. Zalězo pód blido. Mjaztym zachopiju gusy pód
komandom łajucego psa Awgusta pó jšpě maršěrowaš kaž wójaki. Krabat se
smějo. Skóńcnje lagnjo se do rožka špy a wusnjo. Teke gusy se gromaže z psom
do jadnogo rožka špy sednu. Na to wulězo Janko spód blida zasej wen a łazy
hyšći někotare kšace dalej póstyrycy. Skóńcnje stanjo a se wurownajo. Žiwa se.*

Janko: Žiwnje, naraz jo pódzemska chódba do lišcyneje jamy taka
wjelika. Řednje, až móžom wurownany dalej hyš.

*Toš zasłyšyjo bójazny gjagot gusy a póspěšyjo swóje kšace. Wóstanjo wulěkany
stojecy, ako w rožku špy wiži gus w pazorach Carnego młynikarja (wón jo mjaz-
tym cerwjeny płašč liški z carnym wuměnił), kenž co gus zadajiš.*

Janko: (zgłosom) Pušč našu gus!

Carny młynikar se wulěkajo a puščijo gus, kótaraž ned k Jankoju ženjo.

Carny młynikar: Chto ga ty sy?

Janko: Som Janko z Jitka. Gus słuša našej mašeri a mě.

Carny młynikar: (se smějo) Ty pak sy skobodny. Njewěš ty že, až som
guslowar z Carnego mlyna?

Janko: Něnto to wěm. Som juž wó tebjě słyšał, wót Krabata.

Carny młynikař: *(lasćiwje)* Krabata? Coš teke ty kaž Krabat guslowaš nawuknuš?

Janko: *(zwwjaselony)* Rad! Pón njebužo naša familija žednje wěcej głodna a ja njetrjebam wěcej gusy pasć.

Carny młynikař: Tak póžj ze mnu do Carnego mlyna. Nawucyjom tebjě guslowaš.

gus: Gjagaga, njewěř carnemu guslowarjeju! Wón co tebjě ...

Carny młynikař: *(bijo ju gniwnje)* Žarž swój šnapac! Dunderowe gjagotanje!

W samskem wokognušu gus wumjelknjo. Wón jo gus (k mjelcanju) zaguslował. Gus gubu wócynja, ale njamóžo wěcej gjagotaš. Tužnje něnto swóju głowu powjesyjo.

Janko: Njebuž tužna, luba gus. Gaž raz wumějom guslowaš, tebjě zasej twójo gjagotanje slědk guslujom.

Janko a gus ženjotej za Carnym młynikarjom tši raze w krejzu. W rožku stoje tši stoły pódla se. Carny młynikař wzejo srježny stoł a starcyjo Janka mjazy drugej stoła do rožka. Pótom stajijo tšeši stoł zasej na swójo stare městno. Janko seji něnto w klětce.

Carny młynikař: *(se ščěri)* Luby Janko, z guslowanim, to nic njebužo. Njjesom ga zdepnjony! Jaden Krabat mě dosega!

Janko płaco a woła zgłosom za Krabatom:

Janko: Krabat, pšosym pomagaj mě!

W samskem wokognušu zesćócyjo Krabat wulěkany ze spanja.

Krabat: Som wó Janku cował! Musym jomu pomagaš!

W samskem wokognušu psizo maš Janka, aby za nim a gusami glědała.

Maš: Žo jo Janko? Wón ga dejał byś dawno z gusami doma!

Krabat: Carny młynikař jo Janka pópadnuł. Musymej jomu pomagaś!

Maš: Ow jej, w Carnem młynje? Co něnto?

Krabat: Lešimej k Carnemu młynikarjeju. Tak, žarž se kšuše na mójom bětem płašću!

Maš pśimnjo za Krabatowy płašč a južo »lešitej« wobje k mlynoju. Pśi tom ženjotej zgromadnje tśi krejze w rumnosći. Pótom »pśizemjetej«.

Krabat: Tam slězy jo Carny młyn. Ja wóstanjom how a cakam na tebję a Janka.

Maš: Co, ty njocoś ze mnu pśiś?

Krabat: W Carnem młynje njamóžom wěcej guslowaś. Jano ty ako maś móžoś se wót złęgo guslowarja swójojo syna pominaś. Njebój se!

Maš se póra do směra, źož stoj Carny młynikař.

Carny młynikař: Co coś?

Maš: Carny młynikař, daj mě mójogo syna slědk!

Carny młynikař: (se šćěri) No derje, tak groń mě, kótary z tych carných wronow jo twój syn. Gaž pak wopacnego wuzwóljoś, wóstanjo Janko nanimjer pla mnjo w młynje.

Sedym wronow tapoco dosrjež ruma a se tam do krejza zestupajo. Maš chójži bžezradna mjazy wronami, ako rapaju jaden glosnej ako drugi. Wóna njewě, kótary jo jeje syn. Naraz groni jadyń z wronow »gjaga, gaga, gjagaga«. Maš pokažo ned na toś togo wrona. Młynikař se zažerjo zgłosom a wóny wron šęgnjo sebję carne rubiško z woblica. Pšed mašerju stoj Janko. Guslowar dowóljo Jankoju wótejś, mjazytm až wón drugich šesć wronow malsnje do rožka góni. Pótom jo guslowar tak zesłabjony, až se kidnjo. Maš a Janko pak chwatatej

ku Krabatoju a gus za nima. Maš a Janko pšimnjotej wót kuždego boka žěl Krabatowego płašća a Krabat z nima »wótlešijo«, zasej tši krejze. Gus »leši« z napinanim, jachlica, za nimi. Doma na łuce »pšizemjeju«, gus wujachlona pitsku pózdzej. Wóna źo k drugim gusam do rožka, ako su do tego hyšći wrony byli (maju něnto běte rubiška na se).

Janko: Krabat, měj wutšobny žěk, až sy mě wulichował!

Maš: Jo, bžez tebję njeby ja wěžeła, źo dejm Janka pytaš.

gus: Janko, ja ga som kšěła tebję pšed złym guslowarjom warnowaš, gjagaga.

Janko: Ja wěm.

Wón wušěgnjo z kapse žoły kamušk a pšepódajo jen Krabatoju. Ten tyknjo sebje jen sam do kapse.

Janko: Ja ga som tak rad kšěl guslowaš nawuknuš. Pón by mógał sebje z toš tego kamuška złotak guslowaš. Maš by sebje z nim dalšne gusy kupiła.

Maš: *(se smějo)* Jo, gusy, ale hyšći lěpjej krowu za mloko.

Janko: A psa, kenž by město mě gusy pasł.

Ako maš a Janko stej dopowědatej, wušěgnjo Krabat z kapse złotak a pšepódajo jen Jankoju.

Krabat: *(wjasoły)* How maš złotak! Cyńtej tak, ako stej se to pšedstajitej.

Na to Krabat ze swójim psom wótejžo. Maš a Janko pak se wjaselitej. Wokoło njeju rejuju gusy.

gusy: Gjaga gaga gjagaga,
dobry wukóńc, hej-hura!

WITAJ

Rěcny centrum
Rěcny centrum
Sprachzentrum
Language Centre

LUTKI – 20. lětnik
cełkowne zgótowanje:
Domowina – Zwězk Łužyskich
Serbow z. t., Rěcny centrum WITAJ
redaktorka:
Weronika Butendeichowa
ilustracije:
Friederike Vollhardt

skazanki na:
Rěcny centrum WITAJ,
Žylojska droga 39, 03044 Chóśebuz
telefon:
(0355) 48 576 444
e-mail:
gunda.heyderowa@witaj.domowina.de